

שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ / תהילים פרק צ"ח

שאל יונתן וינגורט

חלקו הראשון של המזמור עוסק בישועת ישראל, וחלקו השני מתאר את שמחת הטבע והבריאה. ישנה זיקה לשונית עמוקה והקבלות רבות בין לשונות המזמור לבין נבואות הנחמה של ישעיהו, והמזמור הופך את נבואות העתיד של הנביא ללשון עבר והווה, החוננת אירוע שכבר התרחש. נראה, כי ישנו דמיון מובהק בין תיאורי השמחה, השופרות והחצוצרות במזמור, לבין התיאורים ההיסטוריים המופיעים בספר עזרא על ייסוד הבית השני.

המלך יהוה.

(ו) ירעם הים ומלאו, תבל וישבי בה.

(ח) נהרות ימחאו כף, יחד הרים ירננו.

(ט) לפני יהוה, פי בא לשפט הארץ,

ישפט תבל בצדק ועמים במישורים.

(ד) הריעו ליהוה כל הארץ, פצחו ורננו

וזמרו.

(ה) זמרו ליהוה בכנור, בכנור וקול

זמרה.

(ו) בחצוצרות וקול שופר, הריעו לפני

(א) מזמור, שירו ליהוה שיר חדש כי נפלאות עשה, הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו.

(ב) הודיע יהוה ישועתו, לעיני הגוים גלה צדקתו.

(ג) זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו.

השני הוא בעל חמישה פסוקים קצרים, וקריאתו בקול מהיר וסוחף מדמה את קול החצוצרה או השופר.

סיום המזמור: (ט. 11 מילים): לפני ה', כי בא לשפט הארץ, ישפט תבל בצדק ועמים במישורים מעניק למזמור את המשמעות הסופית והעמוקה שלו, ומחבר בין שני חלקיו: מחד, הוא מבסס את השמחה של הטבע (המשך לחלק השני): פסוק ח' מתאר את הנהרות מוחאים כף ואת ההרים מרננים, ופסוק ט' מסביר למה הם כה שמחים. הטבע מריע לבואו של המלך והשופט הגדול. מאידך, זו סגירת מעגל רעיונית (חזרה לחלק הראשון): החלק הראשון פתח בכך שה' גילה את "צדקתו". פסוק ט' מסיים במשפט, שהוא מימוש הצדק שנגלה בתחילת המזמור. ויש להעיר, שפעמים רבות ה"צדקה" (וכאן – לעם ישראל), היא עשיית הצדק והמישרים. בנוסף, בעוד החלק הראשון עסק בישועת

חלקו

הראשון של המזמור (א-ג. 32 מילים) מצביע על הישועה שהושיע ה' את בית ישראל בקלות, לעיני כל העמים: מזמור, שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה, הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו, ולא היה צריך להושיע ביותר מיד אחת. הודיע (=פרסם) ה' ישועתו, לעיני הגוים גלה צדקתו. זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי (=קצוות) ארץ את ישועת אלהינו.

חלקו השני של המזמור (ד-ח. 32 מילים) הוא על מי ששמח בישועה זו – כל הארץ, כלי הנגינה, הים והתבל, הנהרות והימים: הריעו לה' כל הארץ, פצחו ורננו וזמרו. זמרו לה' בכנור, בכנור וקול זמרה. בחצוצרות וקול שופר, הריעו לפני המלך ה'. ירעם (=ישמע קול חזק) הים ומלאו, תבל וישבי בה. נהרות ימחאו כף, יחד הרים ירננו.

נשים לב, שעם השוויון במילים בין החלקים, הרי שהחלק

לנו את הטוב שיהיה לעתיד לבוא. לעומת זאת, המזמור שלנו נאמר בלשון עבר והווה. כלומר, הפנייה לכולם שירו לה' שיר חדש, נולדה מתוך כי נפלאות עשה, וכי הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. גם הפסוקים הודיע ה' ישועתו, לעיני הגוים גלה צדקתו. זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו, נראים כעוסקים באירוע שכבר היה.

אימתי ניתן לומר שה' בא לשפט הארץ? השוואת המזמור שלנו למאורע של ייסוד הבית השני, מראה התאמה רב לתיאורים שם (עזרא ג, י"ג): ויסדו הבנים את היכל ה', ויעמידו הכהנים מלכשים בחצרות, והלויים בני אסף במצלתיים להלל את ה', על ידי דויד מלך ישראל. ויענו בהלל ובהודות לה' כי טוב פי לעולם חסדו על ישראל, וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל לה' על הוסד בית ה'. ורבים מהפסוקים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון בייסודו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול, ורבים בתרועה בשמחה להרים קול. ואין העם מפירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם, כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק.

נראה, כי זמנו של המזמור שלנו הוא כאשר שרו שיר חדש בייסוד הבית השני, והקריאה לכל הבריאה להלל, היא על ישועת עם ישראל וחזרתו לארצו. תיאור ההלל בספר עזרא הוא להלל את ה', על ידי דויד מלך ישראל, ושימוש במזמור תהילים הוא המתבקש באירוע זה.

להאזנה לשיעור על פרק צ"ח:

peneyhamenora.com/tehilim/98

או חפשו באפליקציות הפודקאסטים

"שיעורים בספר תהילים"

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

ישראל והחלק השני עסק בטבע, פסוק ט' מאחד את כולם תחת קורת גג אחת – משפט צדק לכל "הארץ", "התבל" ו"העמים".

האם ניתן להציע רקע היסטורי למזמור?

לשונות רבות במזמור דומים ללשונו של הנביא ישעיהו: (א) שירו לה' שיר חדש פי נפלאות עשה, מקביל לדברי ישעיהו (מב, ט): שירו לה' שיר חדש תהלתו מקצה הארץ. הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו, מקביל לדברי ישעיהו (נב, ט): קשף ה' את זרוע קדשו לעיני כל הגוים. (ב) הודיע ה' ישועתו, לעיני הגוים גלה צדקתו, מקביל לדברי ישעיהו (נו, א) פי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות. (ג) זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו, מקביל לדברי ישעיהו (נב, ט): וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו. (ד) הביטוי פצחו ורגנו וזמרו, מקביל לדברי ישעיהו (נד, א): "רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי, וכן (מד, כג): פצחו הרים רנה. (ה) נהרות ימחאו כף יחד הרים ורגנו, מקביל להאנשת הטבע בלשון ישעיהו (נה, יב): הנהרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף.

האם ניתן לקבוע מי מהשנים קדם? כלומר, האם ישעיהו השתמש בביטויים מתוך המזמור שלנו, או שמא המזמור שלנו לקח מטבעות לשון מנבואות ישעיהו?

פתח להבנת היחס בין ספר ישעיהו למזמור שלנו נראה כי יש לראות בכך, שנבואות ישעיהו נאמרו על העתיד לבוא, ואחר הקושי הגדול מנחם ישעיהו את עם ישראל, ומתאר